

چگونه سیاستی را تحلیل کنیم؟ نگاهی بر رویکردها و اسلوب تحلیل سیاست در بخش سلامت

لیلا دشمنگیر^۱، حکیمه مصطفوی^۲، آرش رشیدیان^{۳*}

۱- مرکز تحقیقات علوم مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم پزشکی ایران ۲- گروه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران ۳- گروه علوم مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران ۴- مرکز تحقیقات بهره‌برداری از دانش سلامت، دانشگاه علوم پزشکی تهران * نویسنده مسؤل: گروه علوم مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران. تلفن: ۰۲۱-۶۶۷۰۷۵۲۹-۶۶۷۰۷۵۲۹. نمابر: ۰۲۱-۶۳۴۵۲۲۲۲. پست الکترونیک: arashidian@tums.ac.ir

دریافت: ۹۴/۱۰/۲۵ پذیرش: ۹۳/۲/۱

چکیده

مقدمه: دستیابی به اهداف سیاست‌گذاری یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های ذهنی سیاست‌گذاران هر کشور است. سیاست‌گذاری در بخش سلامت به دلیل ماهیت خاص تصمیم‌گیری در این بخش از جایگاه خاصی برخوردار است. در بخش سلامت، موفقیت در سیاست‌گذاری نیازمند تحلیل دقیق گزینه‌های سیاستی و عوامل تأثیرگذار بر پیامدهای آنها است. شناخت رویکردها و سبک‌های مختلف برای تحلیل سیاست، گامی در جهت تحلیل موفق سیاست‌های مورد نظر می‌باشد. این مطالعه به نقش تحلیل سیاست، رویکردها و اسلوب مختلف تحلیل سیاست به ویژه در بخش سلامت می‌پردازد. این مقاله می‌تواند برای سیاست‌گذاران، افراد حمایت‌کننده از آنها، تحلیل‌گران سیاستی و دانشجویان رشته سیاست‌گذاری مورد استفاده قرار گیرد.

روش کار: این مقاله مروری به بررسی گسترده نظریه‌ها و حوزه‌های اصلی سیاست‌گذاری و تحلیل سیاست در نظام سلامت می‌پردازد. جستجوی مطالعات مرتبط در پایگاه‌های داده‌ای داخلی و خارجی انجام شد و در مجموع ۸۴ مقاله و کتب مرتبط بررسی شدند.

یافته‌ها: تحلیل سیاست حوزه گسترده‌ای را در بر گرفته و شامل پژوهش در مورد ماهیت سیاست، انتخاب، تدوین، اجرا و پیامدهای سیاست است. برای تحلیل سیاست چارچوب‌ها، رویکردها و اسلوب مختلفی وجود دارد. متناسب با چارچوب تنظیمی و هدف تحلیل می‌توان هر یک از آنها را بکار برد. بهره‌گیری از رویکردها و اسلوب تحلیل سیاست باعث درک بهتر سیاست و تحلیل عمیق و درست ابعاد مختلف آن می‌گردد. تحلیل سیاست برای درک بهتر فرآیند سیاست‌گذاری و همچنین فراهم نمودن دانش قابل اتکای مرتبط با سیاست‌گذاری در خصوص مشکل‌ها و تغییر سیاستی مفید می‌باشد. در این مقاله خلاصه‌ای از این رویکردها و روش‌ها ارائه می‌شود.

نتیجه‌گیری: بهره‌گیری از رویکردها و اسلوب تحلیل سیاست باعث شناسایی بهتر ابعاد مختلف سیاست و درک درست و دقیق مشکل شده و با توجه به اهمیت و حساسیت بخش سلامت می‌تواند در آگاهی بهتر از پیامدهای سیاستی، پژوهشگران را یاری کند.

کل واژگان: سیاست، سیاست‌گذاری عمومی، تحلیل سیاست، رویکردها، اسلوب، سلامت

مقدمه

در نتیجه اعمال سیاست به دست می‌آوردند یا از دست می‌دهند) و عقاید و دیدگاه‌ها (شامل نگرش‌های فردی و شواهد) رخ می‌دهد (۱). تحلیل سیاست، ریشه در مکاتب مختلف علمی

سیاست‌گذاری فرآیندی است که در نتیجه تعامل میان نهادها (ساختار و قوانینی که چگونگی تصمیم‌های اتخاذ شده را شکل می‌دهند)، منافع (انتظارات گروه‌ها و افرادی که مزایا یا منافی را

بخش سلامت به عنوان موتور اقتصاد نام می‌برند که به نوآوری و سرمایه‌گذاری در فن‌آوری‌های زیستی- پزشکی یا تولید و فروش محصولات دارویی می‌پردازد یا از راهبردها و برنامه‌هایی بهره می‌گیرد تا با تأمین یک جمعیت سالم موتور مولد اقتصاد کشور باشد (۱۳).

بنابراین با توجه به پیچیدگی خاص نظام سلامت، می‌بایست در شناخت راه‌هایی برای تحلیل سیاستی مناسب شرایط نظام سلامت تلاش شود به گونه‌ای که درک بهتری از وضعیت و ارزش‌ها و عقاید نهفته در نظام سلامت به دست آید و سیاست‌ها به گونه اثربخش‌تری تدوین یا اصلاح شوند. این امر معمولاً در برگزیده تدوین یک چارچوب نظری است که تعیین می‌کند کدام عوامل و روابط مهم بوده و کدام یک را می‌توان نادیده گرفت. رویکردهای تحلیل سیاست، زمینه‌ای برای بحث و تبادل نظر فراهم می‌کنند تا از این طریق سیاست‌گذاران به ارایه چارچوب‌های مربوط به موضوعات پایه‌ای پرداخته، شواهد تجربی را ارزیابی کرده و در مورد جهت‌گیری‌های نویدبخش برای پژوهش‌های آینده بحث و گفتگو کنند (۳). از سوی دیگر بکارگیری سبک تحلیلی مناسب^۳ برای تحلیل سیاست مهم است و با توجه به اهداف سیاست‌گذاری مختلف از روش‌ها یا سبک‌های تحلیلی مختلفی می‌توان بهره جست (۱۴). توجه نکردن به سبک‌های مختلف تحلیل سیاست خلأی است که در میان دانش‌پژوهان و پژوهشگران سیاست‌گذاری به چشم می‌خورد. در این راستا این مقاله به بررسی نقش و اهمیت تحلیل سیاست و رویکردها و سبک‌های مختلف برای تحلیل سیاست می‌پردازد. یافته‌های این مطالعه در چهار بخش کلی ارایه می‌گردد: نقش و اهمیت تحلیل سیاست به ویژه در بخش سلامت، رویکردهای تحلیل سیاست، سبک‌های مختلف برای تحلیل سیاست و در نهایت چالش‌های تحلیل سیاست. این مطالعه می‌تواند با افزایش درک و دانش سیاست‌گذاران، افراد حمایت‌کننده از آن‌ها و تحلیل‌گران سیاستی از نقش و اهمیت تحلیل سیاست و بیان لزوم توجه بیشتر به آن سودمند باشد.

روش کار

این پژوهش یک مطالعه مروری است. برای گردآوری مقاله‌ها و مطالب مرتبط با استفاده از کلیدواژه‌های سیاست، سیاست‌گذاری، سیاست‌گذاری سلامت و تحلیل سیاست در پایگاه‌های داده‌ای داخلی (iranodc, iranmedx, magiran) برای شناخت مطالعات مرتبط انجام شده در کشور و پایگاه‌های

(مانند علوم سیاسی، علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی، مدیریت و اقتصاد) دارد و در کشورهای پردرآمد، حوزه علمی شناخته شده‌ای است؛ اما در کشورهای با درآمد کم و متوسط، هنوز راه درازی در پیش دارد (۱ و ۲).

فرآیند سیاست‌گذاری، فرآیند پیچیده‌ای است. نقش‌آفرینان زیادی از گروه‌های ذی‌نفع، سازمان‌های دولتی، احزاب سیاسی، روزنامه‌نگاران و پژوهشگران وجود دارند که هر یک ارزش‌ها و اهداف خود را دنبال کرده و درک آن‌ها از موقعیت‌ها و اولویت‌های سیاست‌گذاری متفاوت است (۳). بنابراین سیاست‌گذاری اغلب نیازمند همسو کردن^۱ دیدگاه‌های ارزشی متفاوتی است (۴). این امر باعث می‌گردد که سیاست‌گذاری صرفاً با تکیه بر شواهد پژوهشی صورت نگیرد (۵ و ۶). در واقع به ندرت یک تصمیم‌گیری تنها با استفاده از شواهد پژوهشی شکل می‌گیرد چرا که قضاوت‌ها، ارزش‌ها و عوامل دیگری همچون فشارهای رسانه‌ای و انتظارات عمومی، دانش سیاسی و تجربه حرفه‌ای افراد در شکل‌گیری سیاست‌ها نقش دارند (۶ و ۷). سیاست‌گذاری، فرآیند شکل‌گیری، اجرا و ارزیابی تصمیم‌های کلان و سیاست‌های گوناگونی است که توسط تصمیم‌گیران رسمی و غیررسمی اتخاذ شده و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیمی بر زندگی مردم دارند (۸ و ۹). تحلیل سیاست حلقه مفقوده‌ای است که می‌تواند پژوهشگران را در درک پیچیدگی فرآیند سیاست‌گذاری و ماهیت آن یاری دهد. تحلیل سیاست باعث درک بهتر فرآیند سیاست‌گذاری شده و در فراهم نمودن دانش و شواهد مرتبط با سیاست‌گذاری در خصوص مشکل‌ها و مسایل اقتصادی و اجتماعی مفید می‌باشد (۱۰). دان^۲ (۱۹۸۱) تحلیل سیاست را بخشی از علوم اجتماعی کاربردی تعریف می‌کند که در آن از شیوه‌های مختلف گردآوری اطلاعات و تحلیل برای تولید و انتقال اطلاعات و دانش مرتبط با سیاست استفاده می‌گردد. نتایج تولید شده از این طریق می‌توانند برای حل مشکلات سیاستی بکار گرفته شوند (۱۱). روش‌های تحلیل سیاست غالباً در بخش عمومی گسترش یافته‌اند اما به همان نسبت در دیگر انواع سازمان‌ها نیز کاربرد دارند (۱۲). سیاست‌گذاری در بخش سلامت به دلیل ماهیت این بخش از حساسیت و ویژگی خاصی برخوردار است. در بسیاری از کشورها از جمله ایران، بخش سلامت سهم بزرگی از اقتصاد کشور را تشکیل می‌دهد. برخی بخش سلامت را به عنوان اسفنجی می‌بینند که میزان زیادی از منابع ملی را جذب می‌کند تا در ازای حق‌الزحمه کارکنان بسیار این بخش پرداخت کند. برخی دیگر از

¹ Reconciling

² Dunn

³ Modes of Analysis

ذاتی سیاسی است (۱۵ و ۱۶). تحلیل سیاست با توجه به این واقعیات شکل می‌گیرد.

تحلیل سیاست در بخش سلامت: تحلیل سیاست های بخش سلامت در کشورهای پردرآمد توسعه زیادی یافته است (۱۷). در عین حال بخش مهمی از این توسعه نیز مرهون تحلیل سیاست‌هایی است که با تمرکز بر کشورهای کم درآمد (۱۸) و درآمد متوسط مثل اندونزی (۱۹ و ۲۰)، نیجریه (۱۹)، هند (۲۱)، زامبیا (۲۲)، بنگلادش (۲۳ و ۲۴) و - در سال‌های اخیر - ایران (۲۵-۲۸) انجام شده است. در واقع تجارب به دست آمده از کشورهای مختلف با یکدیگر ترکیب شده و بدین ترتیب تحلیل سیاست به شکل امروزی مطرح شده است. تا اوایل سال ۱۹۹۰ پاسخ به این سؤال بسیار مهم بوده است که چرا برخی سیاست‌ها به پیامدهای مورد انتظار و اثرات پیش‌بینی شده دست نمی‌یابند. در این راستا پژوهش‌های بسیاری بر روی محتوای سیاست‌ها انجام شده است. هدف از این پژوهش‌ها تمرکز بیشتر بر روی ابعاد سیاسی سیاست‌گذاری و اجرای سیاست بوده است (۲۹). توجه عمده تحلیل سیاست به پیامدهای سیاست‌های سلامتی یا اثراتی است که سیاست اتخاذ شده بر روی مردم دارد. تحلیل سیاست سلامت به عنوان ابزاری است برای تعیین مشکلات سلامتی و راه‌های رویارویی با آن‌ها برای عملکرد مؤثرتر و در نهایت بهبود شرایط زندگی. تحلیل سیاست سلامت به درک موارد زیر کمک می‌کند: چگونه سیاست‌گذاران اهداف سیاست مورد نظر را تعیین کنند، چگونه روی اولویت‌های سلامتی تصمیم‌گیری شود، چه اقداماتی و چگونه صورت گیرد، چگونه زمینه سیاسی (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) بر روی فرآیند سیاست‌گذاری و پیامدهای آن تأثیرگذار است و پیامدهای (های) سیاست مورد نظر چیست؟ (۱۳).

اهمیت تحلیل سیاست در بخش سلامت: در نگاهی کلی سیاست مفهومی کلیدی است که برای سازمان‌دهی و مدیریت جوامع بکار می‌رود. از طریق سیاست‌گذاری است که قدرت اعمال می‌شود. پیامد سیاست‌گذاری نه فقط شامل تصمیم‌هایی است درباره این که چرا و چگونه عمل کنیم، بلکه حاوی رهنمودهایی درباره چگونگی تعیین منابع برای پشتیبانی از اجرای سیاست‌ها و پیامدهای آن‌ها می‌باشد. عوامل مرتبط با سلامت پیامدهایی را به وجود می‌آورند که تأثیر قابل توجهی بر زندگی افراد دارند. رسیدن به پیامدهای مورد انتظار اغلب غیرقابل پیش‌بینی بوده و به ندرت تنها در اثر سیاست‌گذاری در بخش سلامت به دست می‌آید (۳۰). برای مثال ارتقای سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها نیازمند اقدام در سطوح مختلف جامعه است که این اقدامات بیشتر مربوط به مجموعه دولت و دیگر

داده‌های خارجی (pubmed, google, googlescolar) برای شناخت بررسی‌ها، چالش‌ها و موفقیت‌ها در گسترش مبانی علمی و کاربردهای این شیوه جستجو شدند. معیار ورود به مطالعه، ارایه توصیف و تحلیلی از سیاست و اسلوب و رویکردهای آن در بخش سلامت بود. باتوجه به آن که مقالات کمی در خصوص تحلیل سیاست و سیاست‌گذاری در بخش سلامت در کشور انجام شده است لذا بخش قابل توجهی از منابع گردآوری شده مربوط به پایگاه‌های داده‌ای خارجی و مقالات و کتب لاتین می‌باشد. برای دستیابی به مطالعات مرتبط، منابع مندرج در کتب و مقالات به دست آمده نیز بررسی گردید. پس از گردآوری منابع مرتبط، نهایتاً ۸۴ مقاله بررسی شدند و یافته‌های به دست آمده تلخیص و تلفیق گردید. هدف از این مطالعه، مرور جامع همه منابع نبوده است، بلکه نویسندگان به دنبال ارایه تصویری منسجم از مطالعات انجام شده بودند که بتوانند کاربردها و فواید مطالعات تحلیل سیاست را برای ذی‌نفعان مرتبط آشکار سازند. در این راستا در طبقه‌بندی مطالعات و بخش‌های مقاله از تجربیات پژوهشگران در انجام مطالعات تحلیل سیاستی در بخش سلامت نیز بهره برده شد.

نتایج

تحلیل سیاست: تحلیل سیاست عنوانی کلی برای گستره‌ای از فنون و ابزارها است که به بررسی عمیق مشخصات سیاست‌های طراحی شده، چگونگی ورود آن‌ها به دستور کار سیاست‌گذاری، تدوین، اجرا و بررسی پیامدهای آن‌ها می‌پردازد (۵). تحلیل سیاست، فعالیت عقلانی است که در طول فرآیند سیاست‌گذاری به انجام می‌رسد. تحلیل سیاست اصولاً به تمام مراحل فرآیند سیاست‌گذاری توجه دارد هر چند در هر مرحله از سیاست‌گذاری تحلیل سیاست می‌تواند صورت گیرد. مراحل کلی فرآیند سیاست‌گذاری عبارتند از: تعیین دستور کار (دستورگذاری)^۴، تدوین سیاست^۵، انتخاب سیاست^۶، اجرای سیاست^۷ و ارزشیابی سیاست^۸. روش‌ها و رویکردهای تحلیل سیاست، برای تولید اطلاعات در مراحل متعدد فرآیند سیاست‌گذاری مناسب خواهند بود. فرآیند سیاست‌گذاری را می‌توان پنج مرحله به هم پیوسته در نظر گرفت که می‌توانند در کنار هم چرخه‌ها و دوره‌های پیچیده و غیرخطی از اقدامات عقلانی یا شبه عقلانی را به وجود آورند. فرآیند سیاست‌گذاری اغلب پیچیده، غیرخطی و دارای

⁴ Agenda setting

⁵ Policy formulation

⁶ Policy option

⁷ Policy implementation

⁸ Policy evaluation

داد (۳۵ و ۳۶). تمرکز عمده تحلیل فرآیند بر روی تدوین سیاست است؛ در حالی که تمرکز عمده تحلیل محتوا بر روی ماهیت سیاست است. تحلیل محتوا موضوع مهم سیاستی را مطالعه و گزینه‌های مرتبط با رویارویی با این موضوع را بررسی می‌کند. به طور کلی باید گفت تحلیل سیاست کار آسانی نبوده و گستره عظیمی دارد. تحلیل سیاست دربرگیرنده پژوهش بر روی ماهیت سیاست و انواع آن، ایجاد سیاست‌ها و مفاهیم و پیامدهای آن‌ها است. اغلب اوقات تحلیل سیاست در بخش سلامت به دلیل ماهیت پیچیده این بخش کار دشواری است (۳۳ و ۳۷).

تحلیل سیاست در درک این امر به ما کمک می‌کند که چرا برخی موضوع‌های نظام سلامت مورد توجه سیاست‌گذاران قرار گرفته و بر آن اساس سیاست‌هایی را تصویب و اجرا کرده‌اند در حالی که برخی موضوعات دیگر مربوط به حوزه سلامت از چنان اهمیتی برخوردار نبوده است. شناسایی ذی‌نفعان مخالف و موافق با اصلاحات سیاستی و دلیل حمایت یا مخالفت آن‌ها با تحلیل سیاست امکان‌پذیر می‌شود (۳۸). تحلیل سیاست‌های سلامت این امکان را فراهم می‌کند که بتوان نتایج و پیامدهای ناخواسته و نامناسب ناشی از اجرای برخی از تصمیم‌ها و سیاست‌ها و نیز مشکلاتی که در مسیر اجرای سیاست‌ها و در دستیابی به اهداف ملی در ارتقای سلامت ممکن است پیش آید شناسایی شوند (۳۹). تحلیل سیاست همچنین می‌تواند به توانمند کردن تدوین و اجرای سیاست‌ها کمک کرده و از بکارگیری شواهد فنی در فرآیندهای سیاست‌گذاری پشتیبانی کند (۴۰).

انواع تحلیل سیاست در بخش سلامت: جیل والت^{۱۰} در کتاب خود به دو نوع عمده تحلیل سیاست اشاره می‌کند: این دو نوع تحلیل، تحلیل از سیاست^{۱۱} و تحلیل برای سیاست^{۱۲} نامیده می‌شوند. تحلیل از سیاست، گذشته‌نگر و توصیفی است. به عبارتی دیگر تحلیل از سیاست به گذشته می‌نگرد و به بررسی این امر می‌پردازد که چرا و چگونه یک سیاست راهش را به دستور کار سیاستی و یا به محتوای برنامه‌های یک کشور باز می‌کند و این که آیا به اهداف دست یافته است یا نه، و چگونه. از این نوع تحلیل به عنوان ارزشیابی جامع^{۱۳} نیز یاد می‌شود. برای مثال نتایج مایوس‌کننده حاصل از اصلاحات بخش سلامت در برخی کشورها، بانک جهانی را بر آن داشت تا برای تشخیص ابعاد سیاسی مشکل، فرآیندهای اصلاحات گذشته را مورد تحلیل قرار دهد. نوع دوم تحلیل، تحلیل برای سیاست

نهادها و سازمان‌هاست. عوامل مرتبط با کارکردهای سلامت در جامعه، تحلیل سیاست در حوزه سلامت را به امری مهم و قابل توجه تبدیل کرده است. درمقایسه با دیگر بخش‌ها، بخش سلامت اغلب چندان اولویت نداشته و از بودجه کافی برخوردار نیست. بنابراین سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه سلامت بایستی با دقت بیشتری تصمیم‌گیری کنند (۳۱). تحلیل سیاست این امکان را به وجود می‌آورد که تعریف مشکل، چگونگی تدوین و اجرای سیاست و چگونگی تخصیص منابع به طور دقیق بررسی شوند. با تحلیل سیاست همچنین می‌توان ابعاد تأثیرگذار بر روند سیاست‌گذاری را آشکار کرد. بکار بردن روشی دقیق و قابل دفاع در تحلیل سیاست باعث توجه و اعتماد بیشتر به توصیه‌های ناشی از تحلیل می‌گردد. توجه به اهمیت تحلیل سیاست در بخش سلامت از جنبه دیگری نیز مطرح می‌باشد و آن این که هر گونه اقدام در بخش سلامت نیازمند اقدامات حمایتی و عین شدن آن در فرآیند سیاست‌گذاری است. درک درست سیاست و تحلیل دقیق آن پیش‌نیاز اقدام حمایتی است (۳۲). در نهایت این که با توجه به آن که از سال‌های اخیر مشعل سیاست‌گذاری آگاه از شواهد روشن شده و مورد توجه و علاقه بسیاری قرار گرفته است تحلیل سیاست کمک می‌کند تا درک درستی از سیاستی که در واکنش به مشکل اجتماعی تدوین شده یا در حال تدوین می‌باشد به دست آید و در عین حال میزان فصیح و بلیغ بودن حمایت‌ها و مخالفت‌ها به خوبی درک شود (۳۳).

نقش تحلیل سیاست در بخش سلامت: تحلیل سیاست بیشتر به دنبال تولید، برآورد و ارزیابی موشکافانه و انتقال دانش سیاستی می‌باشد. حل مشکل عامل مهمی در روش‌شناسی تحلیل سیاست به شمار می‌رود. به گونه‌ای که تحلیل سیاست به عنوان یک روش‌شناسی برای تدوین و تنظیم مشکلات (به عنوان بخشی از جستجوی راه‌حل آن‌ها) شناخته می‌شود (۳۴). در تحلیل یک سیاست با بیان سؤال‌های مناسب، مشکلاتی که در ابتدا قابل حل به نظر نمی‌رسند، یک بار دیگر به گونه‌ای تنظیم می‌شوند که گزینه‌های سیاستی یا راه‌حلی که قبلاً ناشناخته بودند شناسایی شوند. به این ترتیب می‌توان گفت که ضرب‌المثل "مشکلی که راه حل ندارد، مشکل نیست" مصداق خواهد داشت؛ چرا که "مشکلی که به خوبی بیان شده باشد، مشکلی است که نیمی از آن حل گشته است". به گفته ویلداوسکی^۹، خلاقیت در تحلیل سیاست‌ها مشروط به یافتن مشکلاتی است که در مورد آن‌ها بتوان کاری انجام

¹⁰ Gill Walt

¹¹ Analysis of policy

¹² Analysis for policy

¹³ Comprehensive

⁹ Aaron Wildavsky

سیاست تمرکز دارد، تحلیلی که علت و پیامد ناشی از یک سیاست را می‌سنجد و تحلیلی که منجر به نسخه سیاستی می‌شود (۴۷). در همین راستا، کاوونی^{۱۸} نیز سه رویکرد برای تحلیل سیاست پیشنهاد می‌کند: رویکرد "مشکل چیست؟"، رویکرد حکومتی^{۱۹} و رویکرد چرخه سیاست‌گذاری^{۲۰}. رویکرد چرخه سیاست‌گذاری زمانی به بهترین شکل برای تحلیل سیاست به ویژه در سطوح دولتی بکار می‌رود که تحلیل خرد به عنوان بخشی از کل فرآیند سیاست‌گذاری انجام گردد. این سه رویکرد در فراهم کردن بینشی درباره جنبه‌های مختلف فرآیند سیاست‌گذاری مفید هستند (۳۳).

دیگران بیشتر به تحلیل سیاست‌گذاری به مفهوم فرایندها و اهداف سیاست‌گذاری پرداخته‌اند. در این میان بارداخ^{۲۱} راهنمای مرحله به مرحله‌ای برای تحلیل سیاست پیشنهاد می‌کند. چارچوب بارداخ دارای هشت مرحله زیر می‌باشد: تعریف مشکل، گردآوری شواهد، ارائه راه‌حل، انتخاب معیارها، طرح‌ریزی پیامدها، رویارویی با معادلات^{۲۲}، تصمیم‌گیری و گفتن داستان (۴۸). کالینز^{۲۳} چارچوب هشت مرحله‌ای خود را که برگرفته از چارچوب بارداخ می‌باشد برای تحلیل سیاست‌های حوزه سلامت توصیه می‌کند که شامل: تعریف زمینه، بیان مشکل، جستجو برای شواهد، بررسی گزینه‌های مختلف سیاستی، ترسیم پیامدها، تبیین معیارهای ارزشیابی، وزن دادن به پیامدها و اتخاذ تصمیم (۴۹) هستند. دان (۱۹۸۱) پیشنهاد می‌کند که شش رویه^{۲۴} کلی وجود دارد که باید در تحلیل سیاست گنجانده شود: حل مشکل، تعریف مشکل، پیش‌بینی، تجویز، توصیف و ارزشیابی (۵۰).

همچنین لازم است تأکید گردد که این رویکردها نه فقط برای تحلیل سیاست بلکه برای آن دسته از ابزارهایی که کارکردی (نسبتاً) مشابه سیاست دارند مانند راهنماها، آیین‌نامه‌ها و راهبردها مفید هستند. بکارگیری رویکردی ساده برای تحلیل سیاست می‌تواند تا حد زیادی در درک بهتر سیاست و مشارکت در آن مفید باشد (۳۳). یکی از مشکلاتی که بسیاری از افراد به هنگام بررسی سیاست‌های سلامت با آن مواجه می‌شوند مشکل در بکار بردن یک ابزار برای تحلیل سیاست یا برخی از مراحل آن همچون تعیین مشکل، رایزنی و اجرا می‌باشد. از سوی دیگر

است که به بررسی و تحلیل آینده می‌پردازد. این نوع تحلیل برای کسب آگاهی لازم برای تدوین یک سیاست بوده و به بررسی و پیش‌بینی این امر می‌پردازد که چگونه یک سیاست در دستور قرار گیرد و پیش رود (برای مثال پیش‌بینی این که چگونه دیگر کارگزاران ممکن است به تغییرات پیشنهاد شده واکنش نشان دهند) (۴۱). به طور خاص، تحلیل برای سیاست با ارزیابی جنبه‌های مختلف و مدیریت اصول سیاسی تغییر سیاست، در تلاش است اهداف طراحی شده را سازمان داده و باعث حصول سیاست به اهداف تعیین شده گردد. این نوع تحلیل در برخی موارد با آگاه کردن سیاست‌گذار از امکان‌پذیری اندک موفقیت یک سیاست، می‌تواند توقف جریان سیاست‌گذاری را موجب شود. تحلیل سیاست به ویژه در مراحل اولیه سیاست‌گذاری مانند تعریف مشکل و تعیین دستورکار (دستورگذاری)^{۲۴} حایز اهمیت است. تحلیل برای سیاست می‌تواند با کمک به بیان مشکلات، آگاهی از چگونگی دستورگذاری، تشخیص فرصت‌های سیاسی، تعریف فرآیندهای سیاسی و شناخت راه‌حل‌های مناسب پذیرش بیشتر سیاست، فهم موضع، انگیزه و قدرت گروه‌های ذی‌نفع (از جمله رسانه‌ها) مبنایی برای شناخت هزینه‌ها و منافع سیاست پیشنهادی فراهم کرده و پایه‌ای برای توسعه راهبردهای سیاسی مناسب در شکل‌گیری یک سیاست ارائه می‌دهد. تحلیل برای سیاست باعث افزایش موفقیت در اثرگذاری بر پیامدهای سیاستی شده اما به دلیل وابستگی به بسیاری از عواملی که فراتر از کنترل می‌باشند، تضمین دستیابی به چنین پیامدهایی را مشکل می‌گرداند (۴۲ و ۴۳).

رویکردهای تحلیل سیاست در بخش سلامت: برای تحلیل سیاست رویکردهای عمده‌ای وجود دارد (۴۴ و ۴۵) و همان گونه که ویمر و وینینگ^{۱۵} (۱۹۸۹) اشاره کرده‌اند رویکردهای تحلیل سیاست به طور عمده بستگی به چارچوب علمی^{۱۶} بکار رفته و هدف تحلیل دارد (۴۶). تحلیل اقتصادی یک سیاست نیازمند رویکرد متفاوتی با نگاه بر تأثیر بالقوه ظرفیت‌سازی اجتماع است. برای تحلیل سیاست‌ها در سطوح مختلف بخش عمومی جامعه، چارچوب‌های مختلفی وجود دارد.

برخی به نخله‌های اصلی تحلیل سیاست پرداخته‌اند. در این میان پورتنی^{۱۷} (۱۹۸۶) سه رویکرد برای تحلیل سیاست پیشنهاد می‌کند. تحلیل سیاست‌گذاری که بر روی اهداف و فرآیند

¹⁸ John Coveney

¹⁹ Governmentality

²⁰ The Policy Cycle Approach

²¹ Bardakh ...

²² Confront the trade offs

²³ Collins

²⁴ Procedures

¹⁴ Agenda setting

¹⁵ Weimer and Vining

¹⁶ Disciplinary framework

¹⁷ Portney

را فراهم می‌سازد. توجه به محتوای سیاست سلامت در ارتقای سلامتی - به طور نظام‌مند و مؤثر - مهم می‌باشد. محتوای سیاست سلامت به سؤال‌های زیر پاسخ می‌دهد: چه سیاستی بهتر است؟ کدام خدمات سلامتی باید حذف گردند؟ چه ابزارهایی مورد نیاز است؟ چه کسی (کسانی) تصمیم‌ها را اتخاذ و اجرا می‌کند (می‌کنند)؟ و این که تحت چه شرایطی می‌توان آن‌ها را اجرا کرد یا نادیده گرفت؟ و چگونه. زمینه سیاستی به عوامل نظام‌مند سیاسی، اقتصادی، اجتماعی یا فرهنگی در سطح ملی و بین‌المللی اشاره دارد که می‌تواند بر سیاست سلامت تأثیرگذار باشد. عوامل زمینه‌ای بر فرآیند سیاست و کل سلامتی مردم به طور مستقیم و غیر مستقیم تأثیرگذار است. فرآیند سیاست نیز به مراحل مختلف یا فازهایی مانند تعیین مشکل و تدوین دستور کار، برنامه‌ریزی، تدوین سیاست و تصمیم‌گیری، اجرا، پایش، ارزشیابی و بازخورد تقسیم می‌گردد. "نقش‌آفرینان" به افراد، گروه‌ها یا سازمان‌ها اشاره دارد که در تدوین و اجرای سیاست تأثیرگذارند. در فرآیند سیاست‌گذاری سلامت، دولت، جامعه، سازمان‌ها و/یا کارکنان حرفه‌ای فعالیت‌هایشان را تنظیم و منابع‌شان را تخصیص می‌دهند (۵۳-۵۱).

از چارچوب تحلیل سیاست می‌توان در تحلیل موضوع‌های متنوع سلامتی شامل سلامت روان، اصلاح بخش سلامت، کنترل بیماری‌های خاص و تدوین قانون برای کشور نیز استفاده کرد. سادگی رویکرد والت و گیلسون، حتی تحلیل‌گران تازه کار را قادر می‌کند واقعیت پیچیده و نابسامان سیاست‌گذاری را بررسی کرده و ابزاری برای مدیریت سیاست راهبردی فراهم کنند (۵۴). اگر چه مثلث تحلیل سیاست راهنمای بسیار مفیدی برای نظام‌مند نمودن موضوع‌های سیاست‌های سلامتی است اما اغلب بکارگیری آن به هنگام توصیف روایی داده‌های به دست آمده، به دلیل وابستگی درونی مفاهیم مختلف مانند نقش‌آفرینان و فرآیندها نسبتاً دشوار می‌باشد. برخی اندیشمندان، تحلیل سیاست مورد نظر خود را با بحث مستقل درباره محتوا، بازیگران، فرآیندها و زمینه‌ها ارائه کرده‌اند.

ابزار سیاست‌گذار در تحلیل سیاسی کاربردی^{۲۷} (تحلیل سیاست با بهره‌گیری از نرم‌افزار): استفاده از نرم‌افزار برای تحلیل سیاست می‌تواند به تصمیم‌گیرندگان در تحلیل و مدیریت اصول سیاسی اصلاحات سلامتی کمک کند. روش تحلیل سیاسی کاربردی، تلاش می‌کند تحلیل نظام‌مندی از پیامدهای احتمالی تلاش‌های اصلاح سیاستی، جایگاه حمایت‌ها و مخالفت‌های صورت گرفته توسط بازیگران کلیدی را (از نظر

همان گونه که ساباتیئر و اسمیت^{۲۵} (۱۹۹۳) اشاره می‌کنند لنز نظریه‌ای یا چارچوب توصیفی مورد نیاز است؛ در غیر این صورت تمایز آن چه که احتمالاً مهم می‌باشد و آن چه که می‌تواند نادیده گرفته شود دشوار می‌باشد. به عبارت دیگر، رویکرد انتخابی برای تحلیل سیاست تا حد زیادی بستگی به این دارد که چه مرحله‌ای از سیاست‌گذاری تحت بررسی است. باید در نظر داشت تبیین مراحل گام به گام تجویز شده برای تحلیل همه ابعاد سیاست مورد نظر دشوار می‌باشد.

چارچوب تحلیل سیاست: کاربرد مثلث سیاست: والت و گیلسون^{۲۶} در سال ۱۹۹۴ چارچوب تحلیل سیاستی را - به طور عمده برای بخش سلامت - تدوین کردند. این چارچوب که به مثلث سیاست‌گذاری شهرت دارد، در فراتر از این بخش نیز قابل کاربرد می‌باشد. مثلث سیاست‌گذاری روشی برای تحلیل مشکل و یافتن راه‌هایی برای رویارویی با آن بوده و پیرامون فرآیند، محتوا و زمینه در یک نظام سیاستی سازمان‌دهی می‌گردد. چارچوب مثلث سیاست می‌تواند در تحلیل این که چگونه مجموعه‌ای از سیاست‌ها، سازمان‌ها، و ارزش‌های اجتماعی و رفتار در یک مشکل یا مسأله دخیل بوده و یا باعث تداوم آن می‌گردند بکار رود (۴۱)؛ این نوع تحلیل راهی است برای سازمان‌دهی اقدامات سیاستی. این چارچوب تحلیلی همچنین می‌تواند در نگاهت و شفاف‌سازی گزینه‌های راهبردی برای پرداختن به هر یک از سه بعد فرآیند، محتوا و زمینه مورد استفاده قرار گیرد. بر اساس این چارچوب، پژوهش‌های مرتبط با سیاست سلامت به طور عمده متمرکز به تحلیل نقش‌آفرینان در کنار توجه به محتوا، زمینه و فرآیند سیاست می‌پردازد. چارچوب مثلث سیاست بر دیدگاه اقتصاد سیاستی بنا می‌شود و به بررسی این امر می‌پردازد که چگونه این چهار جز در شکل‌دهی سیاست‌گذاری با یکدیگر در تعامل می‌باشند. به طور کلی محتوای یک سیاست، معرف ماهیت آن سیاست است که اجزای سازنده‌اش را به تفصیل بیان می‌کند. محتوای سیاست به هدف کلی سیاست و یا مجموعه‌ای از اهداف و اقدامات خاص برنامه‌ریزی شده برای دستیابی به آن اهداف اشاره می‌کند (۵۱). تمرکز بر روی محتوا به سیاست‌گذاران در تعیین، مقایسه و ارزشیابی مقایسه‌ای اقدامات سیاستی و همچنین در تدوین دستور کار، تصمیم‌های سیاستی و تثبیت اهداف سلامتی کمک می‌کند. تحلیل محتوا درک پیامدهای سیاستی را بهبود بخشیده و اطلاعات مرتبط با مهارت فنی، پایایی و اثربخشی ابزارهای مختلف و روابط درونی میان اهداف مختلف برای سیاست‌گذاران

²⁵ Sabatier and Smith

²⁶ Walt and Gilson

²⁷ Policymaker method of applied political analysis

می‌توان به موارد زیر اشاره کرد (۵۷): ۱- حل معما؛ ۲- گوش دادن انتقادی؛ ۳- ابزار مشاوره؛ ۴- ابزار انتقاد.

حل معما: تکه‌های مختلف یک معما معرف پیامدهای مختلف یک سیاست می‌باشند. در واقع هدف تحلیل سیاست یافتن راهی برای کنار هم قرار دادن تکه‌های یک مسأله و به وجود آوردن یک "کل منسجم" می‌باشد که این فرآیند را می‌توان "حل معما" نامید. به دو علت از اسلوب حل معما برای درک تحلیل سیاست استفاده می‌کنیم: اول این که با استفاده از این اسلوب می‌توان به شباهت موجود میان یک فرآیند سیاسی ویژه و شیوه تکمیل یک معمای آشنا و قابل فهم پی برد. در واقع منطقی که برای حل یک معمای آشنا در مقابل سایر معماها بکار می‌رود دقیقاً همانند منطقی است که برای مواجهه با پیامدهای سیاسی متضاد بکار می‌رود. دوم این که مسایل مختلفی که در تکمیل یک معما به وجود می‌آیند را می‌توان بررسی کرد تا اهمیت منطقی مورد استفاده در تحلیل سیاست را به وضوح مشاهده کرد. زمانی که فرآیند سیاست‌گذاری به نتایج متعارضی منتهی می‌شود چه نوع فرآیندهایی را برای تدوین این سیاست‌های متعارض باید در پیش گرفت؟ برای پاسخ به این سؤال می‌توان از مثال معمای جورجین که دارای تعداد محدود یا زیادی تکه می‌باشد استفاده کرد. ساده‌ترین راه برای کنار هم قرار دادن تکه‌ها، "آزمایش و خطا" است. ولی آزمایش و خطا فقط در برخی از موارد باعث حل معمای جورجین می‌شود. چرا که ممکن است یک فرد اتفاقی تکه‌ای را در محل مناسب قرار دهد و در نتیجه با موفقیت محل سایر تکه‌ها را هم تشخیص دهد. ولی همیشه این گونه نخواهد بود. در مورد مسایل سیاسی هم وضعیت به همین شکل است؛ گاهی با استفاده از حدس و گمان می‌توان سیاستی را تدوین کرد ولی حل کردن برخی از مسایل و مشکلات سیاستی مانند تکمیل کردن برخی از معماهای جورجین دشوار است.

باید به این نکته توجه داشته باشیم که سیاست‌گذاری از آن جا که منتهی به نتایج متعدد و متناقضی می‌شود فرآیندی همانند حل معما می‌باشد. برای حل معما هم از منطق استفاده می‌کنیم ولی منطقی که برای حل معما یا سیاست‌گذاری بکار می‌بریم متفاوت از منطق استاندارد می‌باشد. تفاوت این دو (منطق استاندارد و منطق مورد استفاده برای حل معما) در این است که در منطق استاندارد، فرض بر این است که مجموعه‌ای از گزینه‌های ممکن وجود دارند؛ در حالی که برای حل معما یا برای سیاست‌گذاری باید به پیش‌بینی گزینه‌های احتمالی پردازیم؛ به عبارت دیگر باید به کشف راه‌های مختلف برای

مالی، سیاسی و دیگر علایق بازیگران کلیدی) ارایه دهد. این روش به تصمیم‌گیرندگان در ایجاد فرآیندی به منظور طراحی راهبردهایی برای مدیریت اصول سیاسی اصلاح سیاست کمک می‌کند. تحلیل‌گر با استفاده از نرم‌افزاری متشکل از ماتریس‌هایی برای راهنمایی تحلیل و با بهره‌گیری از پنج گام به تحلیل سیاست مورد نظر می‌پردازد. این روش به تحلیل‌گر کمک می‌کند تا محتوای سیاست تحت بررسی را تعریف، نقش‌آفرینان سیاسی، علایق و روابط آن‌ها را تعیین، فرصت‌ها و موانع سیاست موجود در محیط سیاسی را تحلیل، راهبردهای سیاسی را طراحی و اثرات واقعی و بالقوه راهبردهای پیشنهادی را ارزیابی کند. تحلیل‌گر می‌تواند هر ماتریس را کامل کرده و یا متناسب با اهداف تحلیل به تکمیل آن‌ها پردازد.

این روش با بهره‌گیری از ابعاد سیاسی تغییر سیاست به تحلیل‌گران سیاست از جنبه‌های مختلف کمک می‌کند. این روش ارزیابی نظام‌مندی از محیط سیاسی که در آن سیاست‌های اصلاح بخش سلامت تدوین و اجرا می‌شوند فراهم می‌کند و ابزاری برای توصیف ابعاد سیاسی یک تصمیم سیاستی و سپس سازمان‌دهی و آماده‌سازی داده‌ها برای تحلیل فراهم می‌آورد. نرم‌افزار شامل یک جعبه ابزار متشکل از ۳۱ راهبرد سیاستی "پیشنهاد خبره" است که می‌توانند توسط کاربر تعدیل شوند. در ضمن این روش کمک می‌کند که فرضیه‌های تیم تحلیل‌کننده درباره چگونگی انتخاب یک سیاست جدید و همچنین سوگیری‌های تیم برای توضیح و تعدیل این فرضیه‌ها شفاف شوند. اگر با ذی‌نفعان کلیدی مصاحبه‌ای انجام شود، این روش درک گروه اصلاح درباره دیگر ذی‌نفعان را اعتبار بخشیده و همچنین به تیم اصلاح کمک می‌کند که سیاست را از منظر دیگر ذی‌نفعان ببینند (۵۵). نهایت آن که این فرآیند، ظرفیت گروه اصلاح را در حمایت از اصول سیاسی اصلاح تقویت می‌کند (۵۶). تحلیل نظام‌مند حمایت‌ها و مخالفت‌ها در برابر سیاست پیشنهادی، مشاوره با ذی‌نفعان عمده درباره دیدگاه‌ها و نظراتشان، تحلیل فرصت‌ها و موانع تغییر، طراحی مجموعه‌ای از راهبردهای کارا و مؤثر برای تغییر، و ارزیابی پیگیری اجرای آن راهبردها با این روش ممکن می‌گردد.

اسلوب‌های تحلیل سیاست^{۲۸}: باید اذعان داشت که تحلیل یک سیاست از اسلوب ویژه‌ای تبعیت نکرده و اسلوب بکار رفته برای تحلیل سیاست صرفاً ویژه بخش خاصی مانند بخش سلامت نبوده و به طور کلی در بخش عمومی کاربرد دارد. تعبیر مختلفی از تحلیل سیاست ارایه شده است که از آن جمله

²⁸ Modes of policy analysis

آوریم در حالی که در مصاحبه‌های سنتی فقط به دنبال یافتن پاسخ به سؤالات از پیش تعیین شده می‌باشیم. در مصاحبه‌های مربوط به عرصه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری ممکن است برخی از وقایع و اطلاعات مهم از جانب مصاحبه شونده ارایه نشود لذا بهتر است مصاحبه در چنین مواردی به شکل باز باشد و در آن امکان مذاکره، چانه‌زنی و مشارکت وجود داشته باشد. در واقع این نوع مصاحبه‌ها به تدریج تبدیل به یک پژوهش اکتشافی، کنجکاوانه و فعالیت‌محور می‌شوند. مصاحبه با برقراری ارتباط بین دو فرد ناآشنا برای صحبت کردن درباره موضوعی آغاز می‌شود و چنانچه مصاحبه کننده بتواند اعتماد مصاحبه شونده را جلب کند مصاحبه به خوبی ادامه خواهد یافت ولی اگر هر یک از طرفین با پیش‌فرض‌های قبلی و با بی‌اعتمادی وارد مصاحبه شوند مصاحبه نتیجه منفی به دنبال خواهد داشت. بنابراین می‌توان گفت رعایت نکات اخلاقی در مصاحبه ضروری می‌باشد؛ این موارد اخلاقی شامل احترام به طرف مقابل، به رسمیت شناختن شخصیت وی و توجه به حساس بودن شخص مقابل می‌باشد. برای انجام یک مصاحبه خوب باید شنونده خوبی باشیم و مفهوم دقیق آن چه که می‌شنویم را درک کنیم، می‌توانیم احساسات و نکات ظریف و حتی درستی مطالب ارایه شده را در حین مصاحبه ارزیابی کنیم. بالاخره این که در موضوعات مربوط به سلامت عمومی انجام مصاحبه‌های سازمانی و سیاستی امری اجتناب‌ناپذیر است و موفقیت آن بستگی به مهارت و بینش مصاحبه کننده دارد (۶۱).

ابزار مشاوره: ایده‌ال آن است که تحلیل سیاست و ارایه مشاوره برای اتخاذ تصمیم‌ها در یک فرآیند متداوم انجام شود. مراحل این فرآیند عبارتند از: پژوهش، تحلیل، ارایه گزینه‌ها، مشاوره، ارایه پیشنهادها و اتخاذ تصمیم‌ها. اغلب مشاوران سیاسی، این الگوی ساده را در ذهن خود دارند و برای تصمیم‌گیری و مشاوره از آن استفاده می‌کنند ولی در عمل آنچه که اتفاق می‌افتد به این سادگی نیست و همه مراحل مذکور به همان ترتیب و دقت پیش نمی‌روند چرا که عوامل دیگری هم بر آنچه که اتفاق می‌افتد اثرات پیش‌بینی نشده‌ای خواهند داشت. مشاوره سیاسی به معنای ارایه مشاوره برای چگونگی بکار بردن قدرت می‌باشد. تحلیل سیاست به دنبال یافتن پایه‌ای برای بکارگیری قدرت است. قدرتی که ممکن است اثر گذار یا بی‌اثر باشد. در واقع می‌توان گفت فرآیند سیاست‌گذاری در داخل یک بسته قرار ندارد بلکه همواره در درون یک زمینه سیاسی اتفاق می‌افتد. مشاوره سیاسی باید همواره به تغییر موضع قدرت با گذشت زمان و تغییر شرایط توجه کند. می‌توان گفت مشاوره سیاسی گسترده‌تر از تحلیل سیاسی است. مشاوره سیاسی به

تابستان ۹۳، دوره هفدهم، شماره دوم، پیاپی ۶۵

رسیدن به هدف پردازیم. برای حل یک معما یا برای سیاست‌گذاری باید بتوانیم تکه‌های متناسب را کنار هم قرار دهیم (۵۸ و ۵۹).

گوش دادن انتقادی: برای تحلیل سیاست نیازمند جمع‌آوری اطلاعات خواهیم بود و این اطلاعات را با استفاده از روش‌های مختلفی می‌توان به دست آورد؛ یکی از مهم‌ترین این روش‌ها مصاحبه می‌باشد. مصاحبه کردن به معنی گوش کردن و یاد گرفتن از دیگران با همکاری و مشارکت خود آن‌ها می‌باشد. در علوم اجتماعی اغلب مصاحبه به شکل رسمی انجام می‌شود ولی در برنامه‌ریزی و تحلیل سیاستی می‌توان مصاحبه را غیر رسمی و کمتر جدی ولی بسیار دقیق و زیرکانه انجام داد. برای انجام یک مصاحبه خوب باید به ویژگی‌ها و شرایط خاص مصاحبه شونده‌گان توجه کنیم. به تعبیر فلسفی می‌توان گفت انجام یک مصاحبه نیازمند داشتن تعقل تجربی و تعقل حساس به زمینه می‌باشد به طوری که بتوان همه اطلاعات مربوط به مسؤولیت‌ها و تعهدات مصاحبه شونده‌گان را استخراج کرد. در یک مصاحبه خوب به دنبال به دست آوردن اطلاعاتی برای درک بهتر دنیای اطراف خود می‌باشیم. در مصاحبه سؤالات حساس را به گونه‌ای مطرح می‌کنیم که مصاحبه شونده متوجه اهمیت آن سؤال نشود و در نتیجه اطلاعات مورد نیازمان را به شیوه‌ای جدید به دست آوریم. چنین مصاحبه‌ای البته با آن چه در مطالعات کیفی بکار گرفته می‌شود تفاوت‌های ماهوی دارد.

در مصاحبه‌های سیاستی و مصاحبه‌های مربوط به برنامه‌ریزی امور، عموماً به دنبال کسب اطلاعاتی در خصوص آینده و گذشته می‌باشیم و باید بتوانیم با سازمان‌دهی مصاحبه به کسب اطلاعات مربوط به گذشته و آینده پردازیم. در یک مصاحبه از برخی از ارزش‌ها و واقعیات مطلع خواهیم شد، گاهی متوجه برخی از واقعیات ناشناخته می‌شویم و گاهی اطلاعاتی به دست می‌آوریم که هیچ ارزشی ندارند. هنگامی که در یک جلسه مصاحبه، مصاحبه کننده‌گان به بحث‌های متناقض مصاحبه‌شونده‌گان گوش می‌دهند خود را در میان نظرات مختلفی می‌بینند که گاهی باید میان این افراد مخالف میان‌جیگری کنند گاهی باید از آن‌ها تشکر کنند، گاهی هم باید سعی کنند به پاسخی برسند که مطابق با منافع مردم باشد که البته کار چندان ساده‌ای نمی‌باشد. برنامه‌ریزان، مذاکره‌کنندگان و واسطه‌گران باید هوشیارانه به مباحث متعارض و چالشی گوش بدهند و به تفاوت‌های فرهنگی، نژادی، طبقه اجتماعی، جنسیتی و ارزشی حاضران در جلسه توجه کنند (۶۰).

در مصاحبه‌های مربوط به عرصه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری باید اطلاعاتی در خصوص رخدادهای احتمالی آتی به دست

طراحی سازمان‌ها برای کمک به بهبود عملکردشان؛ انتقاد از تحلیل سیاستی که بر مبنای فن‌گرایی (تکنوکرات) تدوین شده است (برخی از فن‌گرایان معتقدند سیاست عمومی فقط مختص به کارشناسان و نخبگان است که فقط به زبان آنان نوشته می‌شود)؛ و یافتن راهی برای سود بردن از ظرفیت‌های فعالان سیاسی (۶۴ و ۶۵).

تحلیل سیاست منتقدانه دارای فنون و منطق خاص خود می‌باشد و فقط تحلیلی تفسیری، روایتی یا زبان‌شناختی نمی‌باشد. در تفسیر منتقدانه باید به ابزاری که در هر موقعیت خاص باید بکار برود و نیز میزان اثر توجه شود. در تحلیل سیاست باید به زمینه‌ای که سیاست در آن تدوین شده است نیز توجه شود (۶۶). تحلیل سیاست منتقدانه کاری دشوار است. منتقدان سیاستی به راحتی نمی‌توانند از ابزارهای موجود برای تحلیل و انتقاد از سیاست‌های طراحی شده استفاده کنند؛ چون فعالیت‌های آن‌ها ممکن است کار را برای سیاست‌گذاران دشوار کند.

چالش‌های تحلیل سیاست: انجام تحلیل سیاست اغلب همراه با چالش‌های عملی و مفهومی است که این چالش‌ها، تحلیل سیاست را پیچیده می‌کنند. اولین چالش این است که سیاست فی‌نفسه می‌تواند به شیوه‌های بسیار مختلفی تعریف شود. تفکر درباره سیاست سلامت، به عنوان مجموعه‌ای از جریان‌های اقدام (یا عدم اقدام) تأثیرگذار بر مجموعه‌ای از نهادها، سازمان‌ها، خدمات و تمهیدات مالی نظام سلامت می‌تواند مفید باشد (۹). بنابراین چنین سیاستی ممکن است در داخل سازمان، یا توسط کارگزاران غیر دولتی و توسط سازمان‌های خارج از نظام سلامت ایجاد شود. البته چنین فرآیندهایی از "تدوین" سیاست لزوماً آشکار نبوده یا واضح مرزبندی نشده‌اند. در نتیجه راه‌هایی که بدان وسیله تصمیم‌ها آشکار می‌شوند، اغلب برای پژوهشگر ملموس و مشخص نبوده و این امر به ویژه می‌تواند در تحلیل و توصیف تصمیم مشکل‌ساز باشد. در عمل، اغلب به دلیل پراکندگی جغرافیایی، دسترسی به بسیاری از شبکه‌ها، گروه‌ها، افراد و کارگزاران مشارکت‌کننده در فرآیندهای سیاستی، با موانع زیادی همراه می‌باشد. از سوی دیگر فرآیندهای تصمیم‌گیری اغلب غیر شفاف بوده و به دست آوردن اسناد و مقالات مرتبط با آن‌ها دشوار می‌باشد. همچنین در جایی که حجم زیادی از تبادلات ایمیلی به عنوان سابقه مستندات موجود است دسترسی و تحلیل آن‌ها اغلب سخت و زمان‌بر هستند. به نظر برانر^{۲۹} و دیگران بیشتر خطاهای قابل پیشگیری در زمینه

معنای قضاوت در مورد موفقیت یک سازمان یا دولت با وجود محدودیت‌های اعمال شده است (۶۲). این محدودیت‌ها بسیار گسترده‌اند به عنوان مثال می‌توان به کمبود منابع، مخالفت عموم مردم یا عدم حمایت مجلس از یک سیاست اشاره کرد. علاوه بر این احتمال این که تحلیل ارایه شده برای یک سیاست مورد پذیرش قرار گیرد بستگی به این دارد که سیاست را چه کسی و برای چه کسانی تدوین کرده باشند. تصمیمات خوب نیازمند قضاوت خوب و نیز تحلیل سیاسی و مشاوره سیاسی مناسب می‌باشد. زمانی که قدرت در یک بخش دولتی یا در دستان یک فرد متمرکز می‌شود این امر باعث افزایش خطر تصمیم‌گیری می‌شود. در شرایط محیطی نامطمئن وجود یک قضاوت خوب به عواملی از قبیل ویژگی‌های شخصیتی فرد برای ارزیابی عوامل رقابتی موجود، توانایی درک رفتارهای مردم، توانایی تشویق دیگران به فعالیت طولانی مدت در شرایط سیاسی ناپایدار و برخی عوامل زمینه‌ای دیگر بستگی دارد. عامل کلیدی برای یک مشاوره سیاسی موفق، داشتن یک رابطه همراه با اعتماد و نیز استفاده از اصطلاحات واضح و مختصر، تأکید بر دانستن مواردی که اطلاعاتی در مورد آن‌ها نداریم و قوت بخشیدن به مباحث از طریق ارایه یک رویکرد جدید و رسیدن به واقعیات اصلی می‌باشد. در مؤثر واقع شدن تحلیل‌های سیاسی ارایه شده، توجه به شرایط کشور و بهره‌گیری از زمان مناسب برای ارایه تحلیل‌ها بسیار مهم می‌باشد.

ابزارانتقاد: وظیفه اصلی تحلیل‌گران سیاست، نگاه انتقادی و انتقاد از سیاست‌ها می‌باشد. سیاست‌های عمومی باید به اطلاع عموم مردم رسانده شوند. این اطلاع‌رسانی باعث دریافت انتقادات از جانب عموم و در نتیجه باعث بهبود سیاست‌ها می‌گردد. در واقع می‌توان گفت تحلیل سیاست منتقدانه، پایه‌های بهبود زمینه‌های سیاسی را فراهم می‌کند. هدف از انتقاد، ارزشیابی و ارتقای وضعیت موجود می‌باشد نه فقط توصیف و تشریح آن وضعیت. تحلیل منتقدانه سیاست از نظر زبان‌شناختی می‌تواند به نتایج متفاوتی منجر شود. این انتقادات می‌تواند به حالت داستان، تفسیر یا حتی در قالب استانداردی بیان شوند. چگونگی تهیه استانداردها مهم می‌باشد. در بسیاری مواقع زمانی که مفهوم اصلی این انتقادها آشکار می‌شود، حتی اگر هیچ اعتراضی بر آن وارد نباشد باز می‌تواند اعتراض‌هایی به دنبال داشته باشد (۶۳).

بنابراین یک تحلیل‌گر سیاستی به عنوان منتقد دارای وظایف زیر است: شرح و توضیح در خصوص مفاهیم اصلی موجود در محتوای سیاست‌گذاری و فرآیند آن؛ ارزشیابی نقش و عملکرد سازمان‌ها بر اساس استانداردهای مشخص و واضح؛ مشارکت در مجله تحقیقات نظام سلامت حکیم

²⁹ Brunner

می‌توان به عنوان فرآیند سیاست‌گذاری قلمداد و آن را همچون مجموعه‌ای از مراحل زمان‌بندی شده به هم مرتبط مجسم کرد: تهیه دستور کار، تدوین و تنظیم سیاست، اتخاذ سیاست، تحقق سیاست، ارزشیابی (برآورد اثر) سیاست. تحلیل‌گران سیاست ممکن است اطلاعاتی را فراهم سازند که به یک، چند یا تمام مراحل فرآیند سیاست‌گذاری مرتبط باشد که خود این موضوع نیز بستگی به نوع مشکلی دارد که بهره‌ور تحلیل سیاست با آن مواجه است.

باید اذعان داشت که تحلیل سیاست، رویکردی چندبخشی به سیاست می‌باشد که با هدف تشریح چگونگی تعامل بین نهادها، علایق (منافع) و ایده‌ها در فرآیند سیاست‌گذاری صورت می‌پذیرد (۳۲). تحلیل سیاست‌ها نقطه آغاز (نه پایان) فعالیت‌هایی است که به منظور بهبود بخشیدن به فرآیند سیاست‌گذاری و پیامدهای آن صورت می‌گیرد. به همین خاطر است که در تعریف "تجزیه و تحلیل سیاست" علاوه بر ایجاد و برآورد نقادانه دانش سیاست، ارتباط و انتقال دانش مرتبط سیاستی نیز گنجانده شده است. قطعاً، کیفیت تحلیل سیاست به طور بالقوه در بهبود و اصلاح سیاست‌ها و نتایج آن‌ها مؤثر خواهد بود. اما با این وصف تحلیل سیاست لزوماً توسط افراد ذی‌نفع استفاده نمی‌شود، و حتی زمانی که از تحلیل سیاست‌ها بهره‌برداری شد، این امر ضمانتی برای سیاست‌گذاری‌های بهتر نمی‌باشد. در حقیقت، اغلب اوقات بین انجام تحلیل سیاست و بهره‌گیری از آن در فرآیند سیاست‌گذاری، فاصله بسیاری وجود دارد.

نتیجه‌گیری

جمع‌بندی یافته‌های مطالعه حاکی از آن است که تحلیل سیاست مفاهیم مختلفی دارد. برخی معتقدند که تحلیل سیاست باید به محتوای سیاست‌های تدوین شده توجه ویژه‌ای کند. عده‌ای دیگر تحلیل سیاست را به عنوان ابزاری برای توجه به متن و محیط جامعه و فرآیندهای تدوین و تصویب یک سیاست می‌دانند (۷۲). در تحلیل سیاست‌های سلامت در کشورهای پردرآمد بررسی نقش بخش خصوصی، اجتماعات و نهادهای مدنی و در کشورهای با درآمد متوسط و پایین مطالعه نقش سازمان‌های بین‌المللی در تحلیل سیاست از اهمیت به سزایی برخوردار است (۷۱).

والث و گیلسون (۱۹۹۴) و جانوسکی (۱۹۹۶) معتقدند که تحلیل سیاست‌های سلامت در کشورهای در حال توسعه نیازمند نگاه جامع می‌باشد اما چنین نگاهی بدون آگاهی از مفاهیم و نظریه‌های مرتبط با یکدیگر حاصل نخواهد شد زیرا مشکلات

تحلیل سیاست‌ها، از نگاه محدود تحلیل‌گر نشات می‌گیرند (۶۷). زمانی که تحلیل‌گر مشکل را ساده و آسان می‌بیند تا آن را از لحاظ تحلیلی انعطاف‌پذیر سازد، بخش‌های مهمی از بافت مربوطه به کلی نادیده گرفته شده و یا به اشتباه درک می‌شوند (۶۸).

از سوی دیگر اغلب میان ماهیت طولانی مدت تدوین و اجرای سیاست و ماهیت کوتاه‌مدت تأمین مالی برای انجام پژوهش سیاستی و تقاضای سیاست‌گذاران برای دریافت پاسخ‌ها و راه‌حل‌های سریع تعارض وجود دارد. هاتر در سال ۲۰۰۳ این پدیده را به عنوان "بلائی چالش زودگذر"^{۳۰} نامید (۶۹). این پدیده ناشی از پدیده دیگری با نام "دیدگاه دوره زندگی"^{۳۱} (۹) است. اقداماتی مانند ارزشیابی برنامه‌های موجود و تحلیل سیاست اغلب زمان‌بر و نیازمند جذب منابع مالی بیشتر است. این در حالی است که اغلب از تحلیل‌گران سیاستی انتظار می‌رود تا به آسانی توصیه‌هایی قابل اجرا در افق زمانی به نسبت کوتاه ارائه دهند. در حالی که تحلیل سریع سیاست ممکن است منجر به ساده‌سازی موضوع گردد. مفهوم قدرت در تحلیل سیاست به عنوان پایه بنیادین تحلیل، بسیار چالش برانگیز است. برای تحلیل سیاست لازم است پژوهشگر به طور عمیق به تحلیل ابعاد مختلف سیاست پردازد بنابراین سازمان‌دهی تحلیل سیاست بسیار مهم می‌باشد (۳۲ و ۷۰). مطالعات متعدد نشان داده‌اند که بسیاری از تحلیل‌های سیاست سلامت تا حدودی شهودی هستند و فرضیه‌ها به ندرت بر پایه آنچه که بنا می‌شود تعیین می‌گردند (۷۱).

بحث

تحلیل سیاست به دنبال ایجاد، برآورد موشکافانه و انتقال دانش سیاستی در یک یا چند مرحله از فرآیند سیاست‌گذاری است. این مراحل بیانگر اقدامات جاری هستند که طی زمان به وقوع می‌پیوندند. هر مرحله‌ای به مرحله بعد مرتبط بوده و آخرین مرحله (ارزیابی سیاست) نیز به مرحله اول (تهیه دستور کار) و مراحل میانی متصل است که نوع این ارتباط به صورت یک چرخه یا دور غیر خطی از اقدامات است. کاربرد رویه‌های تحلیلی سیاست، ممکن است به همراه دانش سیاستی باشد که به طور مستقیم بر روی فرضیات، قضاوت‌ها و اقدامات موجود در یک مرحله تأثیر خواهد گذاشت. فرآیند تحلیل سیاست، مجموعه‌ای از اقدامات عقلانی است که طی فرآیندی که خود آغشته به اقدامات سیاسی است به انجام می‌رسند. این اقدامات سیاسی را

³⁰ Curse of the temporal challenge

³¹ Life-course perspective

یک تحلیل گر موفق سیاستی باید بتواند نقاب از چهره مشکلات برداشته و راه کارها و سازوکار مناسب برای رویارویی با آنها را ارائه دهد. تحلیل گران سیاستی می توانند با بکارگیری چارچوبها، رویکردها و ابزارهای سیاستی جایگزین، شرایط حصول به اهداف تعیین شده را تسهیل کنند. بهره گیری از رویکردها و اسلوب تحلیل مناسب برای سیاست، باعث درک بهتر سیاست و شناسایی درست و بهتر مشکل می گردد. رویکردها، چارچوبها و اسلوب شرح داده در این مقاله برای سایر بخش های عمومی نیز کاربرد دارد هر چند تمرکز آن بر سیاست گذاری های بخش سلامت است. این مقاله می تواند برای سیاست گزاران، تحلیل گران سیاستی و دانشجویان رشته های مرتبط مفید باشد.

³² Jonovski

References

- 1- John P. Analysing public policy: Continuum International Publishing Group; 1998.
- 2- Lasswell HD. A pre-view of policy sciences: American Elsevier Publishing Company New York, NY; 1971.
- 3- Dunn WN. Public policy analysis: Pearson; 2012.
- 4- Head BW. Three Lenses of Evidence-Based Policy. Australian Journal of Public Administration 2008;67(1):1-11.
- 5- Cheung KK, Mirzaei M, Leeder S. Health policy analysis: a tool to evaluate in policy documents the alignment between policy statements and intended outcomes. Australian Health Review 2010;34(4):405-13.
- 6- John L, Simon L, Atle F. SUPPORT Tools for evidence-informed health Policymaking (STP) 1: What is evidence-informed policymaking? Health Research Policy and Systems. 2009, 7(Suppl 1):S1 doi:10.1186/1478-4505-7-S1-S1
- 7- Chalmers I. If evidence-informed policy works in practice, does it matter if it doesn't work in theory? Evidence & Policy: A Journal of Research, Debate and Practice 2005;1(2):227-42.
- 8- Weimer DL. Theories of and in the Policy Process. Policy Studies Journal 2008;36(4):489-95.
- 9- Exworthy M. Policy to tackle the social determinants of health: using conceptual models to understand the policy process. Health Policy and Planning 2008;23(5):318-27.
- 10- Fischer F, Miller GJ. Handbook of public policy analysis: theory, politics, and methods: CRC Press; 2006.
- 11- Parsons W. Public policy. Cheltenham, Northampton; 1995.
- 12- Hogwood BW, Gunn LA, Archibald S. Policy analysis for the real world: Oxford University Press Oxford; 1984.
- 13- Buse K, Mays N, Walt G. Making health policy: McGraw-Hill International; 2012.
- 14- Hecllo HH. Policy analysis. British Journal of Political Science 1972;2(1):83-108.
- 15- Lasswell HD. The decision process: seven categories of functional analysis: Bureau of Governmental Research, College of Business and Public Administration, University of Maryland; 1956.
- 16- Brewer GD, DeLeon P. The foundations of policy analysis: Dorsey Press Homewood, IL; 1983.
- 17- Walt G, Gilson L. Reforming the health sector in developing countries: the central role of policy analysis. Health Policy and Planning 1994;9(4):353-70.
- 18- Gilson L, Raphaely N. The terrain of health policy analysis in low and middle income countries: a review of published literature 1994-2007. Health Policy and Planning 2008;23(5):294-307.
- 19- Shiffman J. Generating political priority for maternal mortality reduction in five developing countries. Am J Public Health 2007;97(5):796-803.
- 20- Shiffman J. The construction of community participation: village family planning groups and the Indonesian state. Soc Sci Med 2002;54(8):1199-214.
- 21- Shiffman J, Ved RR. The state of political priority for safe motherhood in India. BJOG: An international Journal of Obstetrics and Gynaecology 2007; 114: 785-90.
- 22- Lee K, Lush L, Walt G, Cleland J. Family planning policies and programmes in eight low-income countries: a comparative policy analysis. Soc Sci Med 1998;47(7):949-59.
- 23- Reich MR. Bangladesh pharmaceutical policy and politics. Health Policy Plan 1994;9(2):130-43.
- 24- Reich MR. The politics of health sector reform in developing countries: three cases of pharmaceutical policy. Health Policy 1995;32(1-3):47-77.
- 25- Rashidian A, Joudaki H, Khodayari-Moez E, Omranikhoo H, Geraili B, Arab M. The impact of rural health system reform on hospitalization rates in the Islamic Republic of Iran: an interrupted time series. Bull World Health Organ 2013;91(12):942-9.
- 26- Takian AH, Rashidian A, Kabir MJ. Expediency and coincidence in reengineering a health system: an interpretive approach to formation of family medicine in Iran. Health Policy and Planning 2011 26(2):163-73.
- 27- Takian A, Doshmangir L, Rashidian A. Implementing family physician programme in rural Iran: exploring the role

- of an existing primary health care network. *Fam Pract* 2013;30(5):551-9.
- 28- Jafari M, Rashidian A, Abolhasani F, Mohammad K, Yazdani S, Parkerton P, et al. Space or no space for managing public hospitals; a qualitative study of hospital autonomy in Iran. *Int J Health Plann Manage* 2011;26(3):e121-37.
- 29- Weimer DL. *Making education research more policy-analytic. Handbook of education policy research*. 2009: 93-100, First Edition
- 30- Weimer DL, Vining AR. *Policy analysis: Concepts and practice*. Pearson Prentice Hall; 2004.
- 31- Elster J, editor. *Local Justice*. New York: Russell Sage; 1993.
- 32- Walt G, Shiffman J, Schneider H, Murray SF, Brugha R, Gilson L. 'Doing' health policy analysis: methodological and conceptual reflections and challenges. *Health Policy and Planning* 2008;23(5):308-17.
- 33- Coveney J. Analyzing public health policy: Three approaches. *Health Promotion Practice* 2010;11(4):515.
- 34- Eshtarian k. public policy and policy analysis. [cited Feb. 2014]. Available from: <http://ashtarian.blogfa.com/post-12.aspx>.
- 35- Aaron W. *Speaking Truth to Power. The Art and Craft of Policy Analysis*. Boston, MA: Little Brown; 1979.
- 36- Watzlawick P, Weakland JH, Fisch R. *Change: Principles of problem formation and problem resolution*. WW Norton; 1974.
- 37- Ham C. Analysis of health policy--principles and practice. *Scandinavian Journal of Social Medicine Supplementum* 1991;46:62.
- 38- Brugha R, Varvasovszky Z. Stakeholder analysis: a review. *Health Policy and Planning* 2000;15(3):239-46.
- 39- Gilson L, Buse K, Murray SF, Dickinson C. Future directions for health policy analysis: a tribute to the work of Professor Gill Walt. *Health Policy and Planning* 2008;23(5):291-3.
- 40- Buse K, Dickinson C, Gilson L, Murray S. How can the analysis of power and process in policy-making improve health outcomes: moving the agenda forward. Overseas Development Institute Briefing Paper; 2007.
- 41- Buse K, Mays N, Walt G. *Making health policy*. Open University Press; 2012.
- 42- Jönsson K, Phoummalaysith B, Wahlström R, Tomson G. Health policy evolution in Lao People's Democratic Republic: context, processes and agency. *Health Policy Plan* 2014: 10.1093/heapol/czu017
- 43- Walt G, Gilson L. Reforming the health sector in developing countries: the central role of policy analysis. *Health Policy and Planning* 1994;9(4):353-70.
- 44- Nelson RR. *The moon and the ghetto*. Norton New York; 1977.
- 45- Majone G. *Evidence, argument and persuasion in the policy process*. Yale University Press; 1989.
- 46- Sabatier PA. *Theories of the policy process*: Westview Press Boulder; 2007.
- 47- Portney KE. *Approaching public policy analysis: An introduction to policy and program research*. Prentice-Hall New York; 1986.
- 48- Bardach E. *Practical guide for policy analysis: the eightfold path to more effective problem solving*. Sage; 2011.
- 49- Collins T. Health policy analysis: a simple tool for policy makers. *Public Health* 2005;119(3):192-6.
- 50- Dunn WN. *Public policy analysis: An introduction*. Pearson Education, Limited, 2011.
- 51- Walt G. *Health policy: an introduction to process and power*. Witwatersrand University Press Johannesburg; 1994.
- 52- Portney KE. *Approaching public policy analysis: An introduction to policy and program research*. Prentice-Hall New York; 1986.
- 53- Birkland TA. *Introduction to the policy process*. ME Sharpe; 2001.
- 54- Buse K, Mays N, Walt G. *Making health policy (understanding public health)*. UK: Open University Press; 2005.
- 55- Varvasovszky Z, Brugha R. A stakeholder analysis. *Health Policy and Planning*. 2000;15(3):338-45.
- 56- Glassman A, Reich MR, Laserson K, Rojas F. Political analysis of health reform in the Dominican Republic. *Health Policy and Planning* 1999;14(2):115-26.
- 57- Moran M, Rein M, Goodin RE. *The Oxford handbook of public policy*. Oxford University Press; 2008.
- 58- Dünne J. *Back to the Rough Ground. Phronesis' and Techne' in Modern Philosophy and in Aristotle*. Notre Dame, Indiana; 1993.
- 59- Nussbaum MC. *Love's knowledge: Essays on philosophy and literature*. USA: Oxford University Press; 1990.
- 60- Forester J. *Planning in the Face of Power*. University of California Press; 1989.
- 61- White LG. Policy analysis as discourse. *Journal of Policy Analysis and Management* 1994;13(3):506-25.
- 62- Vickers G, Blunden M, Dando M. The art of judgement: A study of policy making. *Public Administration-Oxford* 1997;75(3):587.
- 63- Fischer F. *Reframing Public Policy: Discursive Politics and Deliberative Practices: Discursive Politics and Deliberative Practices*. Oxford University Press; 2003.
- 64- Dryzek JS. Discursive designs: critical theory and political institutions. *American Journal of Political Science* 1987;656-79.
- 65- Murray E. *Political Language. Words that Succeed and Policies that Fail*. New York: Academic Press; 1977.
- 66- Torgerson D. Contextual orientation in policy analysis: The contribution of Harold D. Lasswell. *Policy Sciences* 1985;18(3):241-61.
- 67- Dunn WN, Kelly RM. *Advances in policy studies since 1950*. Transaction Publishers; 1992.
- 68- Buse K. Addressing the theoretical, practical and ethical challenges inherent in prospective health policy analysis. *Health Policy and Planning* 2008;23(5):351-60.
- 69- Hunter DJ. Evidence-based policy and practice: riding for a fall? *JRSM* 2003;96(4):194-6.
- 70- Thacher D. *Value rationality in policy analysis: Working paper# 2005-002*. Ford School of Public Policy, University of Michigan; 2004.
- 71- Gilson L, Raphaely N. The terrain of health policy analysis in low and middle income countries: a review of published literature 1994-2007. *Health Policy and Planning* 2008;23(5):294-307.
- 72- Khan MM. *Health Policy analysis: the case of Pakistan*. [Thesis], Printed in the Netherlands. 2006.
- 73- Reich MR. Applied political analysis for health policy reform. *Current issues in Public health* 1996;2:186-91.

How to Do Policy Analysis? A View on Approaches and Modes of Policy Analysis in Health Sector

Doshmangir L^{1,2} (MSc, PhD), Mostafavi H³ (PhD Candidate), Rashidian A^{3,4*} (MD, PhD)

¹ Health Management and Economics Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² School of Health Management & Information sciences, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³ Department of Health Management and Economics, School of Public Health,
Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

⁴ Knowledge Utilization Research Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Review Article

Received: 15 Jan 2014, Accepted: 21 Apr 2014

Abstract

Introduction: Achieving the policy goals is a main challenge for policymakers in every country. Given the importance of health policies, policy making processes become very important. Success in policymaking in health sector requires an accurate analysis of all policy options and influential factors on policy outcomes. Knowledge of various approaches and methods of policy analysis is an important step for a successful policy analysis. In this study, we explored the roles, approaches and methods of policy analysis, especially in the health sector.

Methods: In this review study, we searched local and international databases of published research using related keywords. We also reviewed referensecs of the collected resources. Finally, we read 84 papers and books for this review.

Results: Policy analysis includes a broad area and involves studying the content of policy, policy adoption, formulation, implementation and policy outcomes. There are different frameworks, approaches and methods for policy analysis which can be used based on the disciplinary framework, goals and objectives of analysis. Using approaches and methods of policy analysis helps a better understanding of the elements of a policy. Policy analysis is useful to better understand the policy process and provide related policy evidence for problems and policy changes. We provide a summary of these approaches and frameworks in this paper.

Conclusion: Applying appropriate frameworks, approaches or methods of policy analysis is important in better understanding of the policy and problems. Proper policy analysis can help policy researchers in understanding of health policy outcomes.

Keywords: policy, public policy, health policy analysis, Iran

---

Please cite this article as follows:

Doshmangir L, Mostafavi H, Rashidian A. How to do policy analysis? A view on approaches and modes of policy analysis in health sector. *Hakim Health Sys Res* 2014; 17(2): 138- 150.

---

*Corresponding Author: School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran; Tel: +98- 21-66707529, Fax: +98- 21-63453232. E-mail: arashidian@tums.ac.ir